

ORADEA-MARE (N.-VÁRAD)

20 iunie st. v.

2 iulie st. n.

Ese in fiecare duminică

Redacțiunea:

Strada principală 375 a.

Nr. 25.

ANUL XXIX.

1893.

Prețul pe un an 10 fl.

Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.

Pe $\frac{1}{4}$ de an 2 fl. 70 cr.

Pentru România pe an 25 lei.

Andronache Bolândău.

Eră odată, și nu eră de mult, că eră într'un sat o păreche de ómeni gospodari, și-l chemá pe bărbat Andronache Bolândău și pe femeie Savasta; da gospodăria tótă o ducea numai biéta femeie, că Andronache eră un tont și jumătate și in loc de trebă numai pacoste făcea in casă și de nici un ajutor nu eră. Femeia ingrigiá de copii, femeia de vaci, de găini, de prășit și de seménat, de cules și de desghiocat, — și Bolândău șcicia să mánance numai de-agata, ba încă așteptá să-i vère și 'n gurá de multe ori.

Mult oftá și blástémá ڃilele ei biéta Savasta, dar n'avea ce face, că-ș incurcase ڃilele cu beléua asta și n'o mai putea descurcá nici Hogea.

Așá odată pe când se dusesse un cumetru a femeii in tĕrg, aprópe de Crăciun, să mai cumpere câte ceva pentru sfințele serbători, dete Savasta doi lei lui Andronache să mérgă și el cu cumĕtru-seu și să cumpere o bucată de costița de porc, să fie de ڃilele acele.

Merse Andronache in tĕrg cu cumĕtru-seu, cumpĕră el cum a fi cumpĕrat o bucată de costița de porc, dădu cei doi lei, și legă costița de códa carului cumĕtru-seu; apoi se suí in car și haide-acasă.

*

Ajunge tontu acasă; strigă pe femeie, și-i ڃice să se ducă să ieie slánina dela códa carului; se duce femeia să iee costițele cu slánina; — când colo, ia decă ai ce. Căni de pe drum rosese tótă slánina, incât numai fránghióra cu care o legase mai remăsese atĕrnată de osia carului.

— Bată-te trásnetu náucule, ڃise Savasta bărbatului seu; d'apoi bine, aici ținai găsit să anini tu slánina, s'o mánance căni de pe drum?...

— D'apoi unde eră să pun, că 'n cap nu eram s'o pun, — și 'n sín nu 'ncăpea...

— Da nu puteai s'o pui intre lucrurile cumĕtru-teu, — că nu o mánca căni s'o aducei intrĕgă acasă...

— Ei las' nevĕstă, c'ășá oi face deacú inaintel... Nu te mai supĕrá și tu de atáta lucru!...

*

Și-l trimese nevĕsta altă dată iar la tĕrg, tot cu cumĕtru-seu, care se ducea să vĕndă un car de fĕn, și-i spuse nevĕsta să-i cumpere niște ace subțirele și niște bolduri de prins horbota, că voiá femeia să mai lucreze câte ceva pentru casa ei și pentru copii.

MICUL SOLDAT.

Și Bolândău merge în târg și cumpără acele și boldurile, apoi se suie în car la cumetru-seu, și dăce așa:
— Eil de acú nu-mi mai mânâncă mie câniî târguie!; las că așed eu bine tóte...

Și începú a aședá acele și boldurile printre fênel lui cumetru-seu, care nu putuse să-l desfacă în târg, că nu i se da preț, și se întorcea cu el acasă. După ce aședá tóte acele și boldurile binișor prin fên, se lungi cât erá carul, și-i trase un somn țepên până acasă.

Când soseșce acasă, îl trezeșce cumetru-seu, sare el jos incetișor, și dăce femeii care-l așteptá în prag:

— Iaca ț-am cumpêrat tot ce mi-ai poruncit; du-te și caută 'n car acele și boldurile!

Pas femeie de caută ace și bolduri în caru cu fên.

Incepe femeia a se scârmâná de cap ș-a blâstemá pe dobitocul de bărbatu-seu; ș-apoi îi dăce așa:

— D'apoi atâta lucru nu te-ai priceput tu?... să le fi infipt tóte în suman, séu în brâu, séu în cămeșoiul teu, că le aduceai pe tóte și întregi acasă, da nu să le arunci tu în caru cu fên, să nu le mai găsescă nici han-tătar!

— Las Savasto c'asă oi face de acú înainte! Iaca să veđi de n'oi face așa să nu-mi dăci Bolândău pe nume!

Și-l trimese altă dată femeia pe Bolândău să cumpere o bardă, doue fiere de plug, și vro șapte-opt chiróne de cele mari pentru prinsul grindeilor.

Și merse tontu 'n târg, și cumpêră ce-i dăce, și începú a le vêri care prin suman, care prin brâu, care prin cămeșă, de făcea numai borte și ferfeniți straele de pe dênșu; și veni cu ele așa bálălâind acasă.

Când îl vêđu nevêsta cu fierele cele atêrnate de suman și de cămeșă și prin brâu, își puse mânilé 'n cap, și oftá iar și blâstemá pe ceia ce-au mai stâros-tit-o cu un așa zărzác și ciasul în care o mai cununat-o popa.

— Apoi nu m'ai invêțat așa tu nevêsto?

— Apoi eu te-am invêțat să vêri acele și boldurile în strae, da nu fiere de plug și barda și chirónele, să faci ferfeniță straele pentru care am muncit cu sudori până ți le-am făcut.

— Șcii ce, nevêstá, dăce Bolândău, — decá nu-ți mai place târguie! mea, — apoi du-te tu singurá în târg și târgueșce, că eu oi remâné acasă ș-oi ingrigi de gospodărie.

— Că chiar așa oi face, că nu ț-oi mai da pe mâna ta paralele să-ți faci ris de dênșele.

Și așa purcese într'o duminecă femeia să târguieșcă; și dete 'n grijă bărbatului seu să 'nrigescă de copil și să-l scalde, să batá niște smântâna până s'a alege unt, să piseze niște pasat, să mai recorescă gâsca de pe ouă și să-i dee de mâncare, și câte și mai multe alte chi țibușuri de-ale casei.

— Las' că le fac eu pe tóte, nevêstá! Grijă să n'ai, că când te-i întorče, tóte ai să le găsești gata!

Cum plécá femeia, ingrigeșce Bolândău de pune o ólá mare cu apă la foc să facă scâldătóre copilului; apoi ia gâsca de pe ouă ș-o dá afară să mânânce și să se mai rec orescă; apoi ia la bătut smântâna; și bate, tot bate, da u nt nu mai alegea. Atunci își aduci aminte că are și pasat de pisat.

— Déc'oi bate smântâna nu mai nu se piséză pasatu; dec'oi pisá pasatu nu se mai alege untu... Aha!

las c'oi face eu amêndoue trebile de-odatá, să iésá și unt și pasatu să se piseze.

Și haț putineiu cu smântâna, și-l restórná în piulița cu pasat și bate, și bate, și bate, de săriau stropii prin pod și pe pâręți, de se făcú tótá casa numai bênghiuri.

Cum pisá el, își aduce aminte c'o dat gâsca afará; fuga afará și când colo, iaca vede niște câni care se mâncau și alungase gâsca de sburase tocmai pe baltá.

Ce să facá el degrabá, cu ce să arunce în câni să-i despartá, — vede un polobocel cu vin sub șopron, haț dopu dela polobocel și asvêrle 'n câni! Da câniî nu se despart și tot se mânâncă înainte; el mai apucá óle de pe gard și le aruncá în câni, până ce sfêrșeșce și ólele și strâchinele și paharele și tot ce o mai găsit inșirat pe gard séu pe poliță.

Apoi se întorče în casá și ia piulița cu pasat și smântâna și o aruncá cât ce póte în câni de ologeșce vr'o doi, și-i desparte în sfêrșit.

Iaca că atunci se trezeșce și copilul din covățică și începe a orăcăi ș-a țipá cât îi ținea gura.

— Aha! dăce în gând Bolândău; țipá copilul că nu i-am făcut scâldătóre; laș că-l scald eu acuș drăguțul tatei!

Și se duce la vatră și ia óla cu apă cum clocotíá, și o tórná în covată peste copil, de cât te-ai șterge pe ochi copilul tace și nu i se mai aude glâșușorul.

— Aha! iaca ce rápede l'a liniștit, dăce Bolândău! Da ce dracu să fac eu că nu mai vine gâsca și se recesc ouele...

Dupá ce se mai gândi el și resgândi, se dumeri în sfêrșit și se vêri incet sub pat și se lungi peste oue ca să le ție el căldurá până ce s'a întorče gâsca.

Vine și femeia din târg.

Când, dela pórtá, vede tóte ólele și paharale și strâchinele numai hârburi prin mijlocu ogrăđii; vede polobocu fără cep și vinu curs tot pe pámênt; vede pasatu amestecat cu smântâna și chiulița aruncată pe dinaintea prispei. Îș pune femeia mânilé în cap și intrá vâicărându-se în casá, și cautá pe bărbatu-seu. Se uitá în tóte părțile, nu-l vede nicăiri. Îl strigá, îl strigá, el nu respunde nimic; da aude femeia un glas puternic fișiind sub pat: fis! fis! fis! fis!

Se plécá femeia sub pat, și vede pe bărbatu-seu deasupra cuibarului, și fișiind pe amêndoue nările cât ce putea.

— Da ce faci tu acolo, ucigá-te crucea.

— Clocesc nevêstá, că o fugit gâsca la baltá, că o spêriat-o niște câni! — ș-am aruncat într'ênșii și cu cepu dela poloboc, și cu ólele și cu strâchinele, și cu piulița cu pasat' și cu smântâna și abiá i-am alungat; și decá am vêđut că se rēcesc ouele m'am pus pe cuibar să clocesc eu pân' ce-a veni gâsca să clocescá.

— Vail pécatele mele cele grele! câtá pagubá și cât necas pe capu meu! — Dar cel puțin copilul l'ai scâldat, n'o țipat, nu i-o fost reu?

— Las' că l'am scâldat eu bine de n'o mai đis nici cîrc, i-am turnat scâldătórea.

Se duce femeia să vêdá copilul, și ce să vêdá, covățica plină de apă, și copilul opárit și mort.

Se smulge femeia de cap iará, rácneșce cât o ținea gura, se boceșce, se sbate de toți pâręții, — da ce erá să facá acú, că pozna erá făcutá!

Trebuia să caute acú de ingroparea copilului, biéta femeie, și tocmai nu avea în casá para frântá, că chel-

tuisse și letcaia de nafură în tîrg pe cîte și mai multe trebuitore la casa omului.

Acu' ȳice prostului de bărbatu-seu:

— Du-te mē și caută undeva niște parale să îngropăm mortul din casă.

— Da de unde să găsec eu parale, că știu că n'a fi semēnat nimene!

— De unde-i ști să găseșcil pune-ți capu și 'n răslogi, numai să-mi aduci parale, că nu mai ești de nici o trēbă pe fața pămēntului.

— Nu-s de nici-o trēbă? ia las' c'am să-ți arat eu că știu să fac trēba cum vrei.

Și eși Bolāndău afară, și se duse la răslogi, și-ș vērī capu în ei, și stătū acolo neclintit.

Iaca trece un cumētru a lui Bolāndău pe acolo, și-l vede pe tontu cu capu vērīt în răslogi, și-l intrēbă:

— Da ce-i, mē Andronē? Ce ȳ-ai vērīt capu în răslogi?

— Apoi tot nevēstă-me, nu-i mai poți face pe voe, că ȳice că nu-s de nici-o trēbă; iaca acu' m'o trimes să-mi pun capu în răslogi să-i aduc parale ca să îngrope copilu, că ȳice c'o murit!

ȳi ȳice cumētru să-și scōtă capu din răslogi, și merge cu dēnsu în casă, și face ce face omu și-i ajută să-și îngrope copilul.

*

Când porneșce mortu la grōpă, ȳice femeia tontului să mai stee o lēcă acasă, să ingrigēscă de bucate, când s'or întorce acasă dela grōpă; să mai pue în borș o bucată de petrinjel și de cimbru, și după ce-or fierbe să dee olele de-oparte, apoi să tragă ușa după dēnsu și să vie după mort la biserică.

*

Porneșce mortu cu toți la biserică; rămēne Bolāndău acasă; dă foc bun la ole, ș-apoi caută petrinjel și cimbru; caută el, caută mereu, da nu găseșce nicăiri. ȳș aduce aminte tontu că are un căne care-l chēmă Cimbru și o mătă care-o chēmă Petrinjica.

— Aha! ȳice el, se vede că nevēsta mi-o spus să tai o bucată din Cimbru și din Petrinjica, ca să pun în borș să fie mai gras... Așă am să fac.

Și ie rāpede un cuțit tăios și prinde pe Cimbru și-i tae cōda; prinde și pe Petrinjica și-i tae capu, și pune cōda cănelui și capu mătēi în oīa cu borș; după ce clocoț binc, le dă de-oparte, și scōte ușa din țitini și incede a o trage după el, și porneșce spre biserică după mort.

*

Iacătă că ajunge la punte; și cum trece puntea ceea, se zāreșce în apă, și-ș aduce aminte că de cānd s'o insurat în oglindă până acu' nu s'o mai uitat!... Și se uită el cu gānd, că se vede chipos de tot, și cum se uită așă, alunecă de pe punte cu ușa lui cu tot și pică 'n pērū, jumētate 'n glod, jumētate 'n apă, și cu ușa peste dēnsu. Dă să iēsă el din glod, nu pōtel! Se frāmētă, se aburcă, degēbal!... Dēcă vede așă, stă și el dela o vreme acolo în glod și nu mai ȳice nimica.

Se întorc omenii dela biserică, că îngropase copilul; cānd la pērū vede un mormoloc cogemite în pērū. De-odată li se părū omenilor că-i porc; alții gāndiau că-i un malac, — da femeia lui, cum ȳș aruncă ochii, ȳl și cunoscu, mai ales cānd vēdū și ușa ei în pērū.

— Da ce faci acolo, ucigă-te crucea!

— Apoi ia m'am pornit să vin la biserică după voi, ș-am tras ușa după mine, cum mi-ai ȳis, și m'am oglindit în apă, ș-am alunecat de pe punte...

*

ȳl scot omenii cu mare greu pe Bolāndău din glod și-l duc acasă.

Se așēdă cu toții la mēsă; scot cāte un rēnd de borș și mānāncă cu toții cu poftă mare, că erā tare gras și gustos.

Da popa, — dă, ca toți popiil — nu se satură cu strachină, și mai scōte și a doua, cānd la urmă scōte din fundu olei cu polonicu și capu cel de mătă.

— Da de ce-i borșu, fico, intrēbă popa mirat pe gospodină; știu că nu-ți fi avēnd miei tineri acu' spre tōmnă?

— Da, nu-i de miel, fi de pui, părinte!

— Ce puiul da, aista-i cap de puiu?

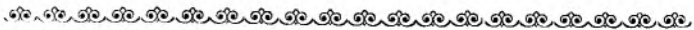
Se uită cu toții mai bine la capu cela, da nu pricepe nimene ce-i.

— Ce ve mai mirați și nu ve pricepeți atāta lucru; aista-i capu Petrinjicāi și cōda lui Cimbru o māncat-o jupānu dascāl, — că mi-o spus nevēsta cānd s'o dus la biserică să pun cāte o bucată petringel și de cimbru în borș, și dēcă n'am găsit de cel din grādină, am tăet cōda lui Cimbru și capu Petrinjicāi, și le-am pus în oīă; și dēcă nu credeți iaca și trupu Petrinjicāi și iaca și pe Cimbru fără cōdă!

Și scōse de sub mēsă trupu mătēi fără cap și le-o arātă la meseni și aduse repede și pe Cimbru care schiolālăiā încā de usturimea coșii.

Ce li s'or fi intēmplat mesenilor după asta, nu mai știu spune, — da știu atāta că popa și cu dascālu de atunci incōce nici la priveghiuri, nici la praznice, nici la cumētrii, nu s'au mai lācomit la māncare de pomană, da nici în casa lui Bolāndău nimenea nu mai intră nici să-i ȳicā bunā diminēta, nici să-i intrebe de sānătate.

N. A. BOGDAN.

Nōpte de vēră.

ȳările, de farmec plinc,
Strālucesc în luminiș; —
Sbōră mērlele 'n tufiș
Și din codri nōptea vine
Pe furiș.

Cară cu poveri de muncă
Vin incet și scārțiind;
Turmele s'aud mugind,
Și flācāii vin pe luncă
Hāulind.

Cu cofița, pe 'ndelete,
Vin neveste dela rīu;
Și cu pōla prinsă 'n brēu,
Vin cāntānd în stoluri fete
Dela grāu.

Dela gāră 'n pālcuri dese
Sgomotoși copfiī vin:
Satul e de vuet plin;
Fumul alb alene ese
Din cāmin.

Dar din ce în ce s'alină
Tōte sgomotele 'n sat,
Muncitorii s'au culcat.
Liniștea-i acum deplină
Și-a 'noptat.

Focul e 'nvălit pe vatră
Iar opaițele-au murit,
Și prin satul adormit
Dór' vr'un câne 'n somn mai latră
Răgușit.

Iat-o! Plină, despre munte
Ese luna din brădet
Și se nalță 'ncet-încet,
Gânditoare ca o frunte
De poet.

Ca un glas domol de clopot
Sună codrii mari de brad;
Ritmice valurile ca,
Cum se sbate 'n dule ropot
Apa 'n vad.

Dintr'un timp și vântul tace;
Satul dórme ca 'n mormânt —
Totu-i plin de Duchul sfânt:
Liniște 'n vėsduh și pace
Pe pământ.

Numai dorul mai colindă,
Dorul tiner și pribeag.
Tainic se 'ntelneșce 'n prag,
Dor cu dor să se cuprindă,
Drag cu drag.

GEORGE COȘBUC.

Mișcarea literară dela 1822—1848.

(Fine.)

Gn o alta din 1837 Heliade trimite lui Negruzzi opt coli tipărite din traducerea făcută de acest din urmă a dramei lui Victor Hugo, Maria Tudor, și îi mulțameșce din partea lui Aristia pentru observațiile făcute de Negruzzi asupra unei traduceri a prietenului său¹. În acelaș an, Heliade răspunde lui Negruzzi că primeșce cu plăcere propunerea lui de a traduce pe Tasso, împărțind lucrarea între ei, și anume așa ca Aristia să traducă cântul I, Heliade pe al II-le și Negruzzi pe al III-le și așa mai departe până la sfârșit. Mai intrăbă în această scrisóre și ceva vești politice, rugându-se înse de Negruzzi și nu arâte scrisórea și ne subsemnând numele lui în ea². În 1839 îl aflăm cu preocupări de altă natură, anume raportând lui Negruzzi despre prețul unor téscuri și litere, cerute de Cogălniceanu, probabil pentru instalarea tipografiei, din care a eșit apoi Dacia literară³. În acelaș an Heliade, necăjit nu șcim din ce pricini, trimite o scrisóre plină de umor prietenului seu dela Iași, în care se rógă să-l ierte decă i-au dres séu mai bine i-au stricat vre o doue versuri, «căci țiilele aceste numai poet nu sânt, și când me apuc de astfel de lucruri, mai nu șciu ce fel de zamă négră scóte pe nas o biétă penă de gască, făcută pentru a sburá, dar inghezuită între trei degete convulsive ale unui om ce-ș blastemă sórta că e născut Român și a invétat trei buchi, ca să se apuce să scrie, iar nu s'apuce să invețe meștesugul

potcovăriei¹. Și cu tóte aceste Heliade nu se descurajá, ci ținea sus și tare stégul naționalității pe care scrisese: Deșteptarea prin minte.

Alătura cu Heliade găsim pe Cesar Boliac, care în 1836 scóte o fóie «Curiosul», ce avea de scop a desrădăciná mărăcinile și a curăți și polei limba română². Ceva mai târđiu apare Bălcescu, care începú cariera lui literară prin un studiu asupra puterei armate la Români, publicat de el în «Fóia științifică și literară» din Iași³. Intemeind apoi Magazinul istoric pentru Dacia, în colaborare cu Laurian, în 1841, el inseréză aici mai multe cercetări pe cât originale pe atât și pline de patriotism, precum: cuvéntul preliminar despre izvórele istoriei Românilor, Românii și Fanarioții, Ioan Tăutul marele logofăt al Moldovei, Postelnicul Constantin Cantacuzino și altele încă, premergétórele studii la marea operá a vieții lui, Istoria lui Mihai Vitézul pe care mórtea nu-l îngădui să o isprăvescă. Colaboratorul Bălcescului, Laurian trátá în «Magazin» partea veche a istoriei române, căutând să pună mai ales în lumină strinsa legătură ce ne alipiá de Români. Magazinul istoric căștigá mult în a lui valóre și prin faptul că el publicá aprópe tóte culegerile cronicilor muntene, care desváliau impregiurările istorice ale poporului muntean, încât astfel se apropiá tot mai mult istoria trecutului de prezentul insetat de ea. O mulțime de documente, primite în aceeaș revistă, stabiliau cu mai mare autoritate mai multe puncte din cele nesigure⁴.

Erá firesc lucru ca încercările mai de sémá întreprinse de Români pe tărímul cercetărilor mai de întindá în câmpul istoriei, intru cât numai prin al ei studiu se putea contribui la întărirea ideii naționale, și precum în Ardeal mișcarea de generare a minții româneșce se manifestá mai ales prin scrieri istorice, astfel și în țérrile române ea se îndrumá pe aceeaș cale. Totuș atare mișcare se desemná de-o camdatá mai puternic în Muntenia, pe când în Moldova trátarea istoriei se făcea în chip mai mult literar, prin novele istorice, care căutau să infătoșeze figurile apuse, imbrăcate în veșmintele poesiei. Așá afará de novelele istorice ale lui Asaki, care urméză înainte a le așterne pe un fond istoric din ce în ce mai puțin real, aflăm pe Costache Negruzzi zugrăvind în colorii neperitóre cumplita figurá a lui Lápușeanu, scrisá în o prosă din cele mai puternice, precum pe de altá parte tot el cântá în versuri episodul din vieța lui Stefan cel Mare intitulat Aprodul Purice.

Decă inse istoria țintiá în chip reflexiv și conșciut la desvoltarea ideii naționale, nu mai puțin contribue la acelaș scop, de și pe o altá cale, creațiile poetice, care se inmulțiau pe fie ce ți mai mult, sub condeul unor talente reale, impinse de tendința după vieța a poporului român, la afirmarea acesteia înaintea lumii.

Printre stelele mai mărunte de pe cerul literar al Munteniei: Bălăcescu, Boliac și chiar Bolintineanu în primele lui creațiuni, apare strălucitor lucéférul celui mai mare din poeții Munteniei, Grigore Alesandrescu, care intruniá pe lângá focul adânc al iubirei de țérá, o mărețfe a cugetării și o putere de rostire neaseménatá. Căci cu ce poesie nu numai din ale nóstre, dar chiar ale celor mai vesitiți străini nu s'ar puté mėsura Um-

¹ 22 august 1839 Idem, XIV, p. 155.

² Așá o caracteriséză Boliac însuș 'în o scrisóre a lui cátrá C. Negruzzi din 1838. Conv. lit., XV, p. 74.

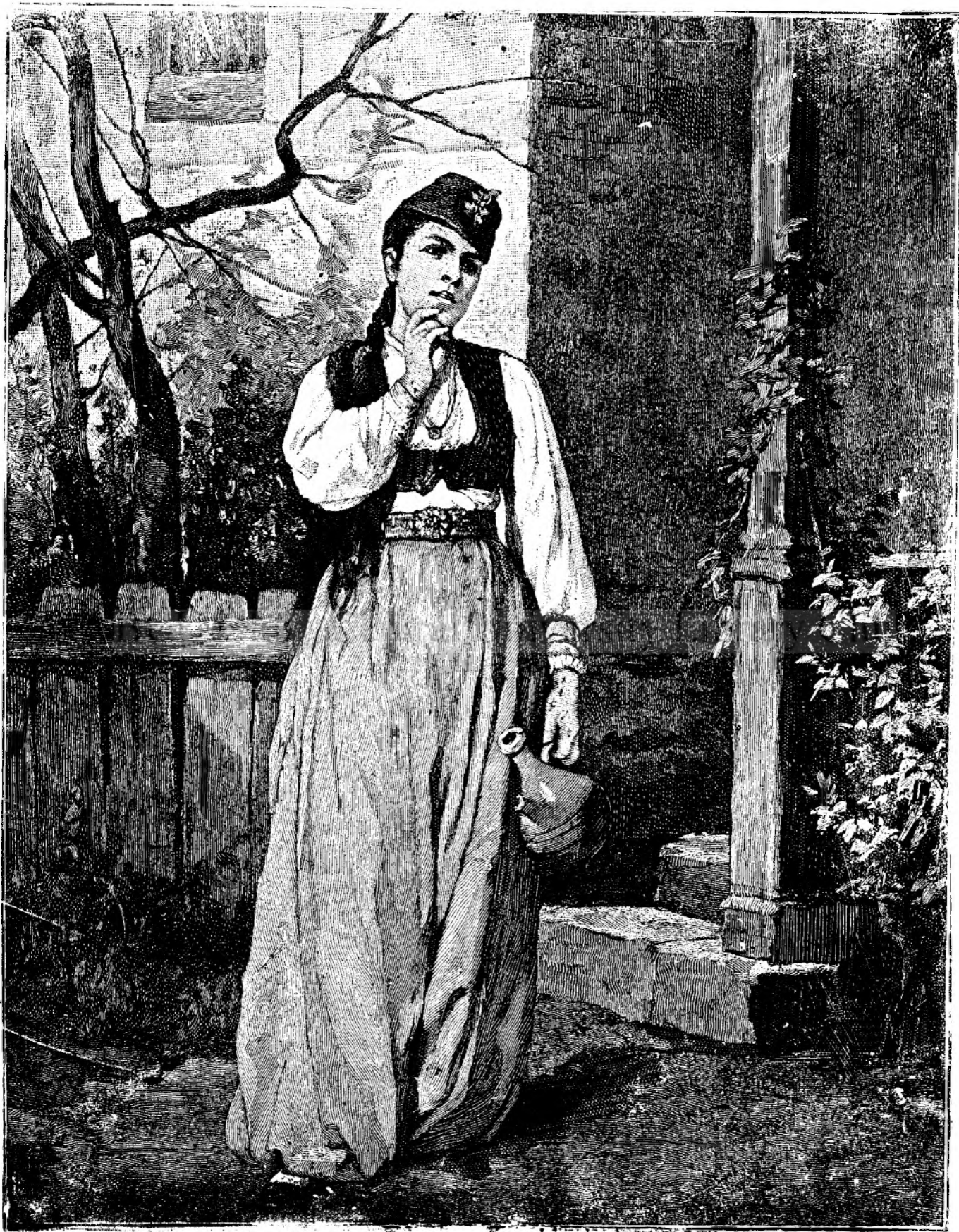
³ Odobescu în prefata la istoria Românilor sub Mihaiu Vodá Vitézul, București, 1878.

⁴ Magazinul istoric pentru Dacia cuprinde 5 volumuri, cel I apărut în 1846, II și III în 1846 și IV și V în 1847.

¹ Scrisórea din 4 ianuarie 1837 Conv. lit. XII, p. 417.

² Idem, XIII p. 77.

³ Idem, p. 363.

Bulgară dela Dunăre.

bra lui Mircea? Lucru inse și mai neașteptat, Grigore Alesandrescu e tot atât de mare și in alt gen, pentru care se cer cu totul alte însușiri, decât inimă caldă și simțire adâncă, in fabulă, cu tonul ei glumeț și mușcător, a căreia învățături inse iscusitul poet șchie să le întorne spre folosul némului.

In Moldova producția poetică, este încă mai bogată decât in Muntenia. Pe lângă Asaki ce urmăzeă irainte, in spornica lui activitate, a atinge și tărîmul poetic, apar G. Săulescu, Vasile Pogor care traduce Enriada lui Voltaire, M. Cuciureanu, Basarabianul cavalerul Stamate, Alesandru Donici fabulistul, Costache Negri care publică o serie de poesii in «Fóia știintifică și literară», și deasupra tuturor poeților tuturor țerilor române, Vasile Alecsandri.

Décă vre unul din ómenii ce au mânuit condeuil a avut o inriurire asupra desvoltării culturale și naționale a Românilor; décă vre un glas a fost ascultat cu drag din colibă până in palat; décă vre un poet a știut să facă să resune, in limba poesiei artistice, struna inimei poporului, apoi de sigur că a fost Vasile Alecsandri.

Cu tóte că, chiar absolut vorbind, cele mai multe din creațiile lui sânt juvaeruri neperitóre, totuș mai mare póte încă a fost rolul lui ca deșteptător al simțului național, ca cântăreț al tuturor momentelor mari din șirul de eveneminte la care a asistat. Și numai din acest punct de vedere al inriuririi lui asupra consolidării simțiméntului național, ne vom ocupá cu marcanta lui personalitate. S'ar páre că un fel de predestinație l'a făcut să se nască in Moldova, țera aceea in care trebuia mai ales incordată iubirea némului, pentru că dela jertfile ce i se vor cere va atérná incheierea, in un corp mai integ, a răslețelor provincii ale némului român. Am vedúit din cele espuse până acuma, că creațiunile minții românești se arátase ca lucrări de valóre aprópe exclusiv pe tărîmul național. Poporul, patria și trecutul, iată cele trei mari izvóre de unde cursese cele mai frumoșe ale lui inspirații. Alecsandri nu se márginește numai a imprumutá din viața poporului român, motivele creațiunilor lui. El se cobórá mai adânc in sufletul aceleia, imbrăcând in strălucitóre mantie a imaginației ideile, simțimintele și credințele lui: așa in neasemănatele márgărintare care se chiamă Doina, Baba Clónța, Sora și Hoțul, Cinel-Cinel, Craiu-Nou, Strunga, Fătlogofát, Visul, publicate tóte in «Fóia știintifică și literară» din 1844, și reproduse de «Curierul» de ambe secse din București, și de «Fóia pentru minte» din Transilvania. In aceste poesii, pe lângă că limba este menținută pe cât se póte in sfera cugetării poporane, apoi și forma ia adeseori acelaș caracter, incât Alecsandri apare ca poetul poporan, per escellențiam, cu deosebire numai că in loc de a se șterge necunoscut in dosul creațiilor lui, ca necunoscuții barđi ai poporului, numele lui crește pe fie ce ți, până ce umple intregul orizon cu via lui lumină: Alecsandri erá inse să facă încă un pas in identificarea lui cu simțiméntul poetic al poporului român; erá să-i culégă propriile lui inspirații, poleindu-le forma intr'un chip mai deseversit, fără a se simți inse că juvaerul poporan trecuse prin atelierul poetului artist, căci Alecsandri el ênsuș erá un poet poporan, cel mai mare din toți¹.

Tot atât de național ne apare Alecsandri in pieșele sale de teatru, Iorgu dela Sadagura séu Nepotul

¹ Iată cum trebuie aprețuită culegerea poesiiilor poporale de Vasile Alecsandri, iar nu din punctul de vedere ingust al Folk-Lorului, cum fac unii critici.

e salba Dracului, represintată in Iași in 1844, și in București in 1845, in care caută să biciuească, tóte moravurile cele uricioșe și ințelenite ale timpului.

Astfel mișcarea literară și desvoltarea geniului poetic luau pe fie ce ți un avént mai mare, resfrângénd necontentin razele lor invietóre asupra naționalității némului românesc, deschidéndu-i orizóne noue, indrepându-i tot mai mult inima spre iubirea ei, mintea spre a ei imbogățire. De aceea nici mișcarea literară nu fu apêrată de prigonirile ocărnuirei, suferind și ea lovituri, ca și celelalte manifestări culturale. Așá fóia «Alăută românească», fondată de Cogálniceanu in 1839, fu oprită puțin timp după a ei aparițiune, din cauza unui articol, Filosofia vistului, tradus din rusește, dar considerat de guvern ca atingător politicei rusești¹. In 1840 Cogálniceanu scóte o nouă fóie, «Dacia literară», care avea de «scop a se indeletnici numai cu literatura națională, fie din ori care parte a Daciei, numai bună să fie»; și ea este oprită, după un an de eșire, din pricina laudei aduse de Cogálniceanu lui Alesandru cel Bun al Moldovei, laudă ce párea o critică a guvernului din 1840². In 1844 se face a treia incercare tot a lui Cogálniceanu, in unire cu Alecsandri, Ioan Ghica și Pannaite Balș, de a intemeiá un organ al literaturii române. Numele seu erá să fie «Propășirea»; dar guvernul care se temea de un asemenea cuvént, nu invoí atare numire a revistei. Fundatorii atunci lăsară, in mod și mai insemnător încă, titlul fóia in alb, punénd ei sub locul liber espicativul: fóie știintifică literară. Nici acéstă fóie inse nu trebuia să aibă o lungă durată; și ea fu suprimată din pricina unei novele, Toderică jucătorul de cărți, in care Costache Negruzzi atingea iarăș pasiunea predomnitoare a timpului.

Poporul român aspirá la viața care nu se putea desvoltá sub incătușările apêsării, și tocmai o atare il zugrumá atât dincolo cât și dincóce de Carpați. Peste munți, Ungurii, emancipându-se tot mai mult de stăpânirea austriacă, căutau să-și intindă restrinsa lor fință pe socotéla poporului român; naționalitatea acestuia erá amenințată in a ei esistență. Dincóce de munți, Rușii siluiau mâna domnitorilor, spre a-i impinge să inădușe ori-ce manifestațiuni culturale și naționale. In ambele părți tot esența poporului, firea lui particulară erá periclitată. De aceea și revoluția pornită in contra elementelor apêsátóre, se făcú in tóte țerile locuite de Români, in numele și pentru apêrarea, nu atât a vieții materiale, cât a celei intelectuale. Aici stă insemnătatea acelei mișcări.

A. D. XENOPOL.

Maxime și aforisme.

Ómenii indiscreți ne adreséză uneori astfel de inrebări, la care nu putem respunde, decât dând din umeri.

i.—g.—b.—

Uneori ura e o probă indirectă de stimă.

Ales. Dumas *fiul*.

Cu o lingură de miere poți prinde mai multe mușce, ca cu un butoiu de oțet. *Enric IV al Franciei*.

O mână darnică e frumósă ori cum ar fi ea de altcum. — Cel ce nu voește mai mult decât póte, e mulțumit; cel ce inse póte ceea ce vré, e fericit. *Fl. Blt.*

Traduse de

CAMIL B...

¹ V. Alecsandri, opere complete, Prosa I, p. 557.

² Idem.

SALON.

Indurare.

(După Marcel Prevost.)

Domna D. către Iacob de L.

Oh! Dómne cât m'am codit până să încep să-ți scriu, dle Iacob! Câte scrisori am început și am rupt pe urmă înaintea acesteia pe care nu cred s'o duc până la capăt! Mai întâi îți spun de acum, că nu știu să scriu bine. Și pe urmă cu dta sunt așa de sfiosă! Când te uiți la mine țintă, cu ochii dtale aceia mari (sunt foarte frumoși ochii dtale!) nu mai știu ce spun, nu mai am gândire; sunt fericită că me aflu lângă dta și cu toate acestea aș vré să plec, să fug, să pier în vre un colț intunecos unde nu m'ai mai vedé. Te rog, nu ride de mine când vei cetf acesta scrisóre.

M'am gândit bine, dle Iacob, a fost o mare nenorocire pentru bărbatu-meu — bietul meu Ludovic! — și pentru mine că v'ați întélnit améndoii la Calais cu prilejul manevrelor. Acolo nu aveai pe alt cineva cu care să vorbești... și e așa de bun și de drăguț și te admiră atât de mult pe dta! Nu se putea să nu legați prietenie. Și pe urmă sublocotenenții sunt toți la fel când sunt în uniforme. Dar când se sfêrșesc manevrele, când intră în viața civilă, se ved cei cari nu sunt din aceeaș societate, cari nu au aceeaș avere... Eu sunt o neșciutóre, dar am veđut că te-ai mirat de starea noastră modestă când ai venit să mânânci la noi pentru întâia órá. Am făcut cum am putut mai bine; de opt zile nu mai conteniam să vorbim cu Ludovic de prânđuțul acela. Din nenorocire nu puteam, bine înțeles, schimbă casa, mobile, slujnice, și Luovic nu are decât 4000 fr. pe an dela minister.

Am suferit destul în séra aceea, te incredințez. Mi se părea că, după ce vei plecă dela noi, vei ride de Ludovic și de mine și de mész și de slujnică. Ludovic și el se temea de acesta; nu indrásniam să ne spunem unul altuia ce gândiam, și eram triști améndoii; ne điceam în gând: «S'o plictisit, i-am párut ómeni de jos, nu sântem ca ambasadorii cu care stă de vorbă me-reu; n'o să mai vie».

Și cu toate acestea ai mai venit, ba încă ai vinit des; am fost așa de mulțumiți améndoii Ludovic mai cu sémă, pentru că la început eram prea sfiosă cu dta... dar mai pe urmă când m'am mai obișnuit puțin, cred că mie îmi făceau mai multă plăcere visitele dtale. Nu puteam înțelege cum dta, care te duceai în lume, în lumea mare, care te veđi, nici indoiélă, cu atâtea femei pline de spirit, instruite, frumoșe, dorești să-ți pierđi vremea lângă o neșciutóre așa de puțin elegantă ca mine. Când, intr'o đi m'ai luat de mână, când mi-ai đis lucruri dulci, că-ți plăceam, că te gândiai la mine, că me iubiai, đeu! am cređut că visez și visul îmi eră așa de frumos, încât aș fi vrut să nu me mai deștept. Îmi vorbeai cu atâta dragoste, îmi điceai că me respecti, că șcieai că eram femeie cinstită, că pentru nimic în lume nu ai fi vrut să me faci să cad, și că iubiai mult pe Ludovic și prin urmare nu vrei să-i rãpești fericirea... Îmi cereai numai voie să me iubești... Cum să nu-ți fi dat voie, eu?... Credeam că se putea să fim cu judecată, iubindu-ne, pentru că iubiam pe Ludovic și unul și altul.

Și incet-incet, fără să me silești nici odată, ai dobândit dela mine lucruri ce n'aș fi dat cu nici un preț în ajun. Ah! ce bine cunoști femeile, dle Iacob! În mâ-nile dtale simt că nu mai sânt eu, ci o biétă ființă lip-sită de voință. De îndată inse ce nu mai ești acolo, simt remușcări cumplite. Mai am óre drept să đic că sânt femeie cinstită? Mi se pare că nu, atât me cred de vinovată pentru tot ce ți-am dat dar, cel puțin n'am fă-cut greșéla din urmă, aceea după care nu aș mai cu-teză să me uit pe Ludovic. Și viu să te rog, să te in-duri, să nu me necinstești de tot.

Nu trebuie să mai vii să ne veđi, dle Iacob, sânt prea amoresată de dta, nu mai am putere și simt că aș cădé acum. Și ar fi reu! Bietul Ludovic me iubește așa de mult și pe dta de asemeni. E așa de bun și lucréză pentru mine atât de mult. Ce sânt eu pentru un om ca dta? Un gust trecător, la care nu poți tiné mult de ai sta să judeci bine; în vreme ce pentru Ludovic sânt tot; el n'are pe alt cineva să iubească, decât pe mine. Chiar decât ar fi să nu afe nici odată, tot aș murí de máhnire că l'am înșelat; iar de ar aflá adevérul, ar murí el, și atunci noi îl vom fi omorít.

Și pe urmă, crede-me dle Iacob, acum, în cliplile acesteia ai puțin gust pentru mine, cred; dar acest gust va trece curénd pe urmă, sânt incredințată; vei plecă repede de lângă mine și acesta îmi va face prea mult reu. Damele cele mari, pe care le iubești, te țin lângă ele pentru că sânt elegante, pentru că vorbesc frumos, pentru că știu felurimi de lucruri, — am audít — pe care eu nu le-am invéțat. Eu sânt o neindemánatecă, care nu șcie să iubească bine.

Știi ce-mi đic eu în gândul meu când nu dorm și când me gândesc la ceea ce-mi ceri? Îmi đic: «Dl Iacob nu me iubește cu adevérat; dór' atât că me împotrivesc mai mult decât celelalte femei cărora le-a fă-cut curte, me iubește din amor propriu numai...» Și gândul că numai pentru acesta me iubești îmi dá pu-tere să me împotrivesc și să-ți scriu ađi.

Ei bine, decât me dorești din amor propriu, fii mulțumit, sânt ca și cum aș fi fost a dtale, de óre ce te rog ađi să me cruți și de óre ce onórea mea e în mâ-nile dtale. Cruță-me, dle Iacob, aibi indurare!... Dta vei fi totdauna iubit și totdauna fericit; noi, Ludovic și cu mine, n'avem decât o fericire mică care vine din fap-tul că ne iubim. Gândește-te ce reu ar fi să o nimi-cești și fă ce te rog.

Vei face-o, sânt incredințată, pentru că ești foarte bun. Numai de un lucru mi-e frică... făgăduiește-mi să nu riđi de mine și ți-l spun... mi-e că tot me iubești puțin; puținel de tot și că vei fi órecât máhnit, când nu me vei mai vedé. Oh! nu fii supérat pe mine, dragul meu prieten; máhnirea ce-ți pricinuesc me intristéză și mai mult încă pe mine... Te rog, păstréză totuș, pen-tru prietena dtale o amintire drăgăstósă: te-a iubit mult, ar fi dorit să fie a dtale și se va gândi la dta, fii in-credințat, îndelungă vreme, atunci când dta vei fi uitat-o de mult.

DUMITRU STĂNCESCU.

Nici odată lumea, cum o vedem, nu se potrivește cu lumea cum o credem. *

Femeile au dureri mai mari decât cele de cari se plâng. *

Când cineva n'are idei, le inlocuește cu vorbe.

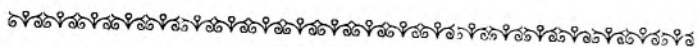
Micul soldat.

Dorința cea mai ferbinte a lui Ionel a fost să capete odată și el o pușcă. În sfârșit s'a realizat și dorința acésta; el a depus esamenul bine și părinții au grăbit să-i facă pe voie. I-au făcut și mai mult, căci i-au cumpărat și sabie. Le-a și pus améndoué, iar cumânac ș-a făcut el din hârtie; astfel echipat s'a prezentat în grădină, lângă căruța-légân a fratelui seu mai mic, să vedă și acela că densusul e soldat, este mai mare.

Bulgară dela Dunăre.

Între popórele orientului european, bulgarii sânt aceia, cari mai pe urmă ș-au redobândit neatêrnarea. Națiune subjugatá multá vreme, bulgarii au surprins lumea cu calități la care nimeni nu s'a așteptat. Bătaia dela Slivnița le-a câștigat renumele de buni oșteni; diplomații lor sânt ómeni destoinici; literatura le-a luat un avânt, iar portul poporului rivaliséază cu cel românesc.

Ilustrațiunea a doua din nr. acesta represintă o bulgară dela Dunăre, mergând după apă cu cofa 'n mână.

B o n b ó n e.

La curtea regelui Franciei, Carol X, se aflá odatá un preot fórte de duh, dar din cale afará urít. Într'o dí, pe când sfinția sa trecea prin antecamera din palatul dela Versailles, câțiva din curtenii ce se aflau acolo, díserá cu glas tare: «Uitați-ve, vine și Esop la curte». — Popa respunse cu sânge rece: Asemnarea dvóstre, domnii mei, este pentru mine fórte măgulítóre, de órece Esop avea darul de-a face chiar pe dobitocele cele mai stupide să vorbescá.

*

Definescu, care între altele e un aprig iubitóur al matematiciei, definește astfel căsătória:

Căsătória începe cu o sumá de ilusiuni, continuá cu o sustracțiune a libertáții și cu o multiplicátiune de copii și finește adesea prin divisiunea soțiilor.

*

Un unchiu díce nepotului seu, care-i tot cerea mereu parale:

— Am de luat cincideci de mii de lei; decá tu ești vrednic să-i scoți, jumétate să fie ai tei.

Nepotul primește și se pune pe lucru.

Dupá o luná unchiul seu îl gásește și-l intréabá:

— Ei bine?

— Ce vrei scumpe unchiule, din cincideci mii lei de abiá am putut scóte jumétate mea... pe a dtale mi-a fost imposibil.

LITERATURĂ și ARTE.

Balade și Idile de George Coșbuc. Tinerul și talentatul nostru poet, dl George Coșbuc a publicat la București, în editura librăriei Socec et Comp., primul seu volum de poesii. Autorul le-a dat titlul de «Balade și Idile», care indicá din capul locului cuprinsul cărții și atrage luarea aminte a cetitorului. Sântem siguri, că volumul acesta are să stêrnescá un resunet viu în cercurile literare române. Coșbuc este un poet al poporului; inspirațiunile sale izvoresc din viața dela țérá. Ce-

tind aceste balade și idile, par că simțim aerul plin de sânetate și de viață a câmpiilor și codrilor. Prin ele ni se înfátoșeázá țéranul român cu obiceiurile și credințele, cu felul de gândire și cu graiul seu. Vedem poporul nostru drágostindu-se vesel și tânguindu-se jalnic; auzim dorul, jalea și glumele lui. Nici odatá nu ne întâmpiná sarbédul pessimism, care a început să înfițieze tinera nóstrá poesie lirică; ci pretotindene întâlnim dorul de viață, plăcerea traiului, iar dispłácerea se manifesteázá prin niște accente satirice. Nici nu ne seduce misticismul intunecos, care-și ascunde golétatea în umbra negurósá a vorbelor enigmatice; ci totul e clar și limpede ca un tablou țéránesc, cu cerul senin, cu holdele străveđie și cu pėraiele sale cristaline. Coșbuc cãntá sentimente adevėrate, cu versuri naturale și pline de farmec. E poet în tótá puterea cuvéntului, care cu volumul acesta ș-a ocupat un loc distins printre poeții nóștri cei mai de frunte. Concepțiunile sale sânt originale, tablourile firești și asemnările frapante; forma îngriđită cu multá măestrie; limba-i are un timbru particular, care denótá pe poetul ardelenesc. Drept specimen, fără să alegem, reproducem în nr. acesta o idilá frumósá, prima bucatá cu care se deschide volumul. Trebuie să supunem de inteligența publicului românesc, că volumul acesta se va aflá în scurtá vreme pe mesele tuturor salónelor nóstre. De vėndare la librăria Socec et Comp. în București. Prețul 3 lei.

Istoria culturii naționale. Din marea lucrare a dlui V. A. Urechia, intitulată «Istoria șcólelor» dela 1800—1864, primirám volumul al doile, care se ocupá de progresul șcólelor române începând din 1830 și până la 1848. Anul 1838 este din cei mai insemnați în istoria culturii naționale, căci dela începutul lui se agitá întrebarea înființării de școli pe sate în Muntenia. În privința asta dl Urechia publicá o mulțime de documente, care deslucesc cauza și ne înfátișeázá rolul lui P. Poenaru la înființarea și conducerea lor. În Moldova aceeaș parte o are Asaki. Este fórte interesantá partea, care vorbește despre critica ce Ioan Maiorescu, profesor și director la Craiova, a făcut în «Fóia pentru minte» etc. din Brașov asupra profesorilor și scriitorilor din România. Acésta criticá a tras după sine o agitație mare care s'a manifestat prin mai multe respunsuri inserate în aceeaș fóie și prin persecuțiunea autorului, carele apoi a fost silit să-și retracteze părerea emisá. În acelaș an s'au făcut încercări de teatru la Brașov, jucându-se la 26 decembre în românește drama «Inimile mulțámítóre». Anii următori ne ofer informațiuni prețioase atât pentru școli, cât și pentru literaturá, điaristicá și teatru, arátând din ce în ce progresul care se făcea, la care inse meritá ca să revenim mai pe larg de altá-datá.

Biblioteca lui Gr. Brătianu, fost președinte al Ligei pentru unitatea culturalá a Románilor, a fost cumpėrata în licitație de librării Steinberg și Alcalay cu prețul de lei 3,500. Dl L. Cazzavillan, directorul điarului «Universul», a rescumpėrat-o cu 4,200 și a oferit-o gratuit Ligei. Comitetul Ligei, prin președintele V. A. Urechia și secretarul I. Lupulescu, a adresat dlui Cazzavillan o scrisóre de mulțámire, prevestindu-l totodatá, că comitetul central esecutiv a dispus ca în localul asociațiunii, unde va fi aședatá biblioteca, să se afișeze și portretul generosului donator și fondator al bibliotecii Ligei, alătorea cu al lui Gr. Brătianu; iar la viitorul congres va propune proclamarea de membru de onóre a dlui Cazzavillan. Biblioteca de mai sus are o valóre realá de cel puțin 20,000 lei și va fi de mare folos pentru Ligá.

Statua lui Manolescu. *De Atanasie Constantinescu*, un tiner sculptor român, bursier al României la Paris, a lucrat într'un mod splendid statua lui Manolescu în Hamlet; acesta se va așeză în foyerul Teatrului Național din București.

Flórea din Firenze. comedie-idilă originală în 2 acte și în versuri, de Ioan I. Livescu, a apărut la București. Piesa acesta a fost reprezentată pe scena Teatrului Național din București în anul 1892, la sfârșitul stagiunii. Ea cuprinde o intrigă de amor a unui poet (Lorenzo) cu fiica (Lucia) unui cămătar bătrân (Antonio); dimpreună cu câteva scene hazlie ale servitorului (Marco.) Versurile sînt frumoase; în actul al doile și acțiunea e mai viuă.

Diaristic. *Deșteptarea*, noua fôie populară din Bucovina, a încheiat primul semestru cu un deficit; administrația numitei foi face acum un nou apel la spriginul preoților și învățătorilor dela sate.

TEATRU ȘI MUSICĂ.

O nouă pianistă română. Am luat notițe în mai multe rënduri de progresul strălucit ce dșóra Alma de Dunca-Schiau face la Budapeșta în arta jocului de pian. Acum aflăm cu mândrie, că juna și frumoasă româncă s'a înălțat la nivelul de adevărată artistă. Nu noi spunem acesta, ci numai constatăm faptul după relatarea diarelor maghiare. Sâmbăta trecută s'a ținut în Budapeșta esamenul Academiei de musică, unde studieză talentele avântate în musica mai naltă. Din incidentul acesta diarele maghiare fac elogii distinsei eleve române. Astfel «Pesti Hirlep» spune că dșóra Alma de Dunca-Schiau este deja o artistă perfectă; jocul ei în tôte nuanțele sale interesant; în acela se manifesteză o individualitate cu spirit și cu temperament. Cu tot dreptul a fost aplaudată. «Magyar Hirlep» scrie: Dintre eleve amintim în șirul prim pe dșóra Alma de Dunca, care în Rondo-brillante de Schubert, executat cu Vilhelm Kladviko, a dat probă de un talent escelent. Iar «Pesti Naplo» dice, că figura marcantă a elevelor a fost dșóra Alma de Dunca, care a executat concertul C.—Dur al lui Volkmann cu adevărat temperament artistic și cu tehnică escelentă.

Teatrul Național din București. Comitetul Teatrului Național a decis angajamentele cari se vor face pentru stagiunea viitoare. Gagiștii au subscris deja contractele de angajament. Într'o adunare trecută s'a ficsat și repertoriul viitoare stagiunii.

Opereta română la Cernăuți. Opereta română din Craiova, după cum anunțaserăm, jôcă acuma la Cernăuți. Indată la primele reprezentațiuni, ea ș-a dobândit vrednica recunoștință a publicului; chiar și diarele nemșeci de acolo scriu foarte favorabil despre debutul trupeii române. «Bukowiner Nachrichten» dice, că românii au făcut o cucerire sub conducerea artistică a dlui Bobescu. Dnele Irina Vladaia și Odeseanu sînt mult aplaudate. Dintre bărbați esceléză dnii Popescu, Vasiliu, Anestin și Iulian fiul, care imiteză de minune pe reposatul seu părinte. Luni s'a jucat «Baba Hârcă» operetă originală.

Corul vocal român gr. or. din Cuvești, comitatul Timiș, a dat acolo un concert cu următorul program: 1. Cuvânt de deschidere prin dl diriginte Georgiu Tomi; 2. Motto. Salutarea, cvartet executat de corul vocal; 3. «Epurele desperat», poesie declamată de Moise Zichiu corist; 4. «Cântec ostășesc», cvartet executat de

corul vocal; 5. «Despre creșcere», disertatie de G. Tomi, învățator; 6. «Frunđuliță frunđu verde», cvartet executat de cor; 7. »Doina doiniță», cvartet executat de cor; 8. «Scriș-am carte», poesie de Iosif Vulcan, declamată de Vasile Milovan, corist; 9. «Sus opincă», cvartet executat de cor; 10. «Calumnie despre fete», poesie de Iosif Vulcan, declamată de Al. Popovici, corist; 11. «Dulce-i vieța», cvartet executat de cor; 12. «Româncuța», cvartet executat de cor.

Concert în Beba-vechiă. În luna trecută s'a dat în Beba-vechiă, comună la marginea estemă a elementului român, aprôpe de Tisa, un concert românesc în parcul bisericeii gr. or. După concert a urmat petrecerea cu joc, cu care ocaziune s'a jucat Călușerul și Bătuta, sub conducerea tinerului preparand Petru Muntean. Publicul străin a remas încântat de frumusețea doinelor și jocurilor românești.

BISERICĂ ȘI ȘCOLĂ.

Știri bisericești și școlare. *Esc. Sa episcopul Mihail Pavel* al Orăđii-mari astăzi duminecă în 2 iulie va sfinți biserica din Nogiorid, care s'a zidit din fondul Pavelianu, de oră-ce patronul Schlauch n'a voit s'o zidescă. — *De Gr. G. Tocilescu* a fost în sêptemăna trecută, dimpreună cu douedeci de studenți universitari din București, în Dobrogea, pentru a vizită monumentul dela Adam-Klissi. — *Archimandritul dr. V. V. Repta* a fost ales decan al facultății teologice din Cernăuți. — *De Gh. Moroiianu*, președintele Ligei din Paris, va fi numit profesor de limba și literatura română la facultatea de litere din Montpellier. — *De sóra Cornelia Chernbach*, sora poetului Gh. Chernbach, care scrie sub numele «Gh. din Moldova», ș-a susținut cu succes tesa de doctor în medicină, înaintea facultății din București. Dșóra Chernbach se ocupă și cu poesia. — *De dr. Emil Pușcariu*, fiul dlui Ioan cav. de Pușcariu, a fost numit profesor la catedra de histologie dela facultatea de medicină a universității din Iași. — *De Ovidiu Densușianu*, fiul dlui Aron Densușianu, s'a numit profesor la catedra de limba română, cursul superior, la liceul Unirea din Focșani.

Școla de fete a Asociațiunii transilvane. Am primit programa școlei civile publice de fete cu internat a Asociațiunii transilvane, pe anul școlar 1892/3, publicată de dr. Ioan Crișan directorul școlei. Din șcirile școlare publicate de directorul scótem următoarele date. Personalul școlei: 1 director, 2 învățatori și 2 învățătoare, 2 cateheți, 2 instructori și 5 instructoré; personalul internatului: 1 director, 1 directore, 1 medic, 1 guvernantă și 1 bonă. Conspectul elevelor: în clasa primă 16, în a doua 18, în a treia 15, în a patra 17, în cursul suplimentar 19. În internat au fost 57. Biblioteca elevelor are 148 opuri. Pentru primirea în școla acesta se cere testimoniu despre absolvarea claselor școlei elementare. Didactrul 2 fl. pe lună. Tacsă de întreținere în internat este 200 fl. Pentru pian și limba franceză se plătește separat. Broșura e precedată de o lucrare a dlui Ioan Popovici, intitulată «Posiția istoriei în planul de învățământ și metoda ei».

Esamene. *La Sibiiu* în școla elementară de fete a Reuniunii femeilor române de acolo esamenele s'au ținut luni la 14/26 iunie, încheierea anului s'a făcut marți în 15/27 iunie. — *La Brașov* în școlele medii gr. or. române esamenele de maturitate orale la gimnasiu s'au ținut în 15/27 și 16/28 iunie; iară la școla comercială va fi în 23 iunie (5 iulie), eventual în 24

iunie (6 iulie.) — *La Brad* la gimnasiu și în clasele normale esamenale se vor ține la 25 iunie (7 iulie) și ziua următoare.

Dela școlile străine. La școlile evanghelice din Sibiu, (gimnasiu, școle reale și elementare,) au studiat în anul trecut 162 de români; la școala de fete evanghelică tot de acolo, au studiat 11 române.

Adunare învățătorască. Reuniunea învățătorilor români sălegeni va ține adunarea sa generală în comuna Stârciu, la 11 iulie n. Cu ocaziunea acesta se va da și o petrecere cu dans. Președintele comitetului arangiator e dl Grigoriu Simon.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Dimitrie Popovici*, absolvent de teologie din Arad și învățător la Nadaș, s'a logodit cu dșora Eugenia Cornea, fiica dlui Simeon Cornea, paroc în Repsig, comitatul Aradului.

Știri personale. Dl dr. *V. Babeș* va reprezenta România la congresul sanitar din Roma și la congresul internațional de medicină din Paris. — Dl *I. Lupul*, mareșalul țării Bucovina, a fost primit în audiență de către Monarcul, căruia i-a mulțumit pentru ajutorul dat inundațiilor din Bucovina.

Asociațiunea transilvăneană. *Despărțământul Hațeg* va ține adunarea sa generală la 6 iulie n. în comuna Cârnești, sub presiunea dlui Ioan Ianzea, notar dl N. Trimbițoiu. — *Despărțământul Mureș-Oșorhei* publică un concurs cu două premii de câte 10 fl., dintre care unul se va conferi aceluși învățător român fără deosebire de confesiune, care va dovedi prin atestatul dela autoritatea sa competentă școlară de pe teritoriul acestui despărțământ, că a făcut cele mai mari progrese în instrucțiunea elevilor sei în pomărit și are cea mai bună grădina școlară; iar al 2-lea între asemenea condițiuni se va conferi aceluși învățător, care va dovedi mai mult spor în stupărit. — *Despărțământul Colahm* se va întruni în adunare generală în comuna Merchiașa la 4/16 iulie, sub presiunea dlui N. V. Mircea, actuar dl Andrei Stroia.

Procesele dlui dr. V. Lucaciu. Tabla reg. din Dobrița a aprobat sentința tribunalului din Sătmar, prin care s'a adăugat la timpul închisorii de stat din Seghedin și condamnarea pe patru luni în temniță ordinară și astfel totalul s'a fixat la 13 luni de temniță ordinară, scădându-se cele 4½ luni ce a petrecut în închisoria de stat din Seghedin. Astfel părintele Lucaciu este astăzi închis în temnița criminalilor ordinari din Sătmar. Episcopul r. cat. Meszlényi din Sătmar i-a trimis mâncare, înse, după cum scrie fratele închisului, dl Const. Lucaciu, nu i s'a dat voie să le poată primi. Se știe, că ministrul justiției ar fi dispus să se ușureze starea dlui dr. Lucaciu.

Studentii din București au ținut o întrunire în sala cea mare a universității, ocupându-se de mișcările politice de dincoace de Carpați. S'a comunicat cele ce comitetul ales a crezut că este bine de făcut. S'a decis să se facă un manifest, să se trimită un memoriu către studenții maghiari, remănând să se decidă altele în viitorul congres dela Buzău. S'a primit în unanimitate: să se trimită două telegrame, una comitetului național din Sibiu, alta studenților români cari au să fie dați în judecată.

Procesele «Vulturului». Tabla r. din Oradea-mare a achitat pe dl Iustin Ardelean, pe care tribunalul

din Oradea-mare îl condamnase pentru că ar publicat în foia sa lucruri politice, de și nu are cauțiune. Luniă trecută i s'a petrecut la tribunalul de aicea al doile proces, tot pentru că ar fi făcut politică în foia sa; de asta-dată tribunalul, neaflând politică în versul incriminat, l'a achitat. Apărătorul, în ambele casuri, a fost dl avocat Martin Hegyesi.

Bal la Betlean. Românii din Betlean, comitatul Solnoc-Dobâca, vor arangia acolo bal, cu concursul mai multor tineri academici, în sala casinei, la 11 iulie n. în folosul bisericii și școlei române gr. c. Se speră, că petrecerea va reuși bine, căci comitetul arangiator își dă totă osteneala să facă publicului românesc și în special familiilor române din părțile acele o séră plăcută. Ar fi fost de dorit ca petrecerea să fie precedată de un concert cât de scurt.

Procese noue. Cetim în diarele maghiare, că proptoretorul din Borosineu a denunțat procuraturii regești din Arad pe dnii: Ioan Cornea și Vasile Zsiros protopopi, Vas. Balan preot, Stefan Pop avocat, Milovan preot, Todoran, Boros învățători, pentru cuvântările ce au ținut la adunarea de protestare contra proiectelor de legi bisericesti ale guvernului.

O dramă familiară în Banat. S'a întâmplat într'una din zilele trecute în comuna Scula din comitatul Timișorei. Eroul acestei drame e Ion Văcărescu, rudă cu Elena Văcărescu. El se căsătorise nu de mult cu frumoasa fată a unui boer din București. Căsnicia lor înse a fost foarte nenorocită. Tinăra femeie făcea parte din societatea acelor dame «fin de siècle» cărora le lipsește cu deseveșire sentimentul înalt al vieții conjugale. Ea petrecea véra de obicei la băile din Mehadia, se plimbă cu trăsura cu cai, pe cari îi mână singură, jucă cărți, îi plăcea șampania și nici-odată nu aruncă țigara din gură. Pe lângă aceea avea o inimă din cale afară «bună» și totă ziua se ocupă cu scrisul răvașelor de amor. Avea o mulțime de amanți între cari ofțeri, comercianți, funcționari tineri și frumoși, cari se bucurau de o potrivă de favorurile frumoșei femei. Bărbatul acestei dame iubitore suferia între aceea toate chinurile infernale ale gelosiei, care la urmă i-a sdruncinat mintea. Într'un moment de furie nebirită el s'a decis să-și resbună îngrozitor. Ion Văcărescu a chemat în odaia sa pe un servitor al seu, cu numele George Bicu și i-a dat să bé până când tinerul s'a îmbătut. Atunci l'a dus la ferestra deschisă a odăiei, în care tocmai se află femeia sa la mésa de scris, și i-a dat o pușcă de vânătoare încărcată și i-a făgăduit 100 de florini dacă va ști să nimerescă bine. Servitorul ochi și trase; tinăra femeie cădă de pe scaun jos. Glonțul o nimerise drept în inimă. În acel moment înse se auți o nouă detunătură și din umărul stâng al servitorului începă să curgă un șiroiu de sânge. Acest d'al doilea foc îl trăsese Ion Văcărescu, care voia în chipul acesta să se scape de complicele crimei sale. Se vede că el avea intenția să declare tribunalului, că el a omorât pe asasinul nevastei sale. Când înse Văcărescu a vădă că nu i-a succes împușcătura (adecă n'a omorât pe servitor), a alergat în camera femeii sale și în mai puțin de o minută a cădă cu tēmpla sfărmată de un glonț lângă cadavrul tinării femei. Bănuitul asasin a fost arestat și dat pe mâna judecătorilor din Detta.

Serbare militară în Oradea-mare. În săptămâna trecută s'a serbat în castelul militar din Oradea-mare aniversarea bătăliei dela Custozza. Cu asta ocaziune locot-colonel Wanisch adresă feciorilor o cuvântare prin care descrie bravura militară a regimentului 39 la Cus-

tozza in 1859, sub conducerea arhiducelui Albrecht. Căpitanul Humița spuse apoi aceeaș cuvântare româneșce, căci o parte a regimentului se compune din români.

Adunarea agricolă din Fofeldea. Reuniunea agricolă română din comitatul Sibîiu, care cu atâta sîrguință își indeplinește misiunea, a ținut adunarea sa generală în comuna Fofeldea, sub presidiul dlui profesor D. Comșa, membru al comitetului, care înlocuî pe presedintele dl Egen Brote, carele de asta-dată nu se putu infățișă; după deschiderea adunării, secretarul dl Victor Tordășianu a raportat despre lucrările de pân' acum ale reuniunii. Protopopul Sabin Piso a respuns în numele adunării, că toți iau cu plăcere act de activitatea reuniunii. Apoi dl D. Comșa a ținut o cuvântare poporală asupra secerișului.

Englezii la Cotroceni. Luni, pe câmpia dela Cotroceni, membrii coloniei engleze din București s'au intrunit cu membrii coloniei engleze din Brăila spre a face o partidă de Cricket, joc de minge național englez. Grupul luptătorilor din Brăila a făcut total 119 puncte, iar adversarii lor din capitală 102 puncte. Așă dar partida a fost percută de cei din București numai cu 17 puncte. La această partidă au asistat ministrul Engliterei, dnii Tache Ionescu, Al. Lahovary, căpitan Socec și o mulțime de dōmne. Jocul a durat în total 6 ore, sēra clubul jucătorilor de Cricket din București a oferit adversarilor lor un banchet la Frascati. S'au ridicat mai multe toasturi.

Un librar grec din Brăila a adresat regelui Carol următōrea scrisōre nostimă: Brăila, 17—29 maiu 1893. Sire Carol I, la București. Ve rog călduros ca să binevoîți a-mi trimite 200 șiruri de mărci poștale din jubileul vostru, de câte 6, total 1200 mărci poștale, asemenea și câteva din ale predecesorului Vostru Cuza și câteva cu cap de zimbru, care gândesc că se găsec multime, pe la ministerele Vōstre. Mi le veți trimite recomandate dimpreună cu valōrea lor primitivă pe care o voi plăți persōnei ce-mi veți indică. Cred că, Carol, care este demn de înalta pozițiune și generositate — cel caracterisēză, se va arătă indulgent de ridiculă i imper-tinenta mea cerere, de ôre-ce pătimesc din necunoștință de timbromanie. Ve scriu cum ar scrie cōveia la fratele seu, fiind că cred că decă astăzi voi sūnteți rege, după trecerea de câteva secole voi fi și eu. Cred prin urmare că veți împlini cererea unui frate al Vostru și voi fi recunoșcōtor totdauna. Aștept grabnic respuns, și trimite-rea lor. Servitor smerit al situațiunei vōstre de astăzi. (ss) *Panghi D. Halachias*. Scrisōrea vōstră se va adresă astfel: Monsieur Panaghioti D. Halachias, libraire — Brăila. P. S. Oferiți complimentele mele principelui Ferdinand și principesei Maria.

Necrolōge. *Aurelian Moțoc*, teolog absolvent al diecesei Gherla, fiul dlui Florian Moțoc profesor gimnasial la Năsēud, a încetat din viață la Năsēud, în 3/15 iunie, în etate de 22 ani. — *Ioan Suciu*, paroc gr. c. în Petridul-de-sus, a reposat la 24 iunie, în etate de 27 ani.

OGLINDA LUMEI.

Cronică mică. Pentru o sărutare! Comerciantul bogat, Robert Rewers, a fost condamnat de cătră tribunalul corecțional din Londra la 35,000 de fr. numai pentru motivul că a sărutat cu sila pe stradă pe frumoșă cusătōresă Maria Kühm. Adevērate moravuri en-

gleze. — *Spiritele în Grecia* sūnt fōrte agitate în contra regelui și în contra guvernului; depeșele particulare prevēd mari sguduiri, unele prevestesc chiar abdicarea regelui. — *Republique Francaise* vorbeșce într'un articol de 3 colōne despre procesul Memorandului și al Replicei; apoi descrie situația părintelui Lucaciu în temnița din Sătmar. — *Regina Margareta a Italiei* trimisese niște broderii vechi, de mare preț, la espoșiția din Chicago; acum de câteva zile se observă, că lipsesc 28 de bucăți în valōre de 125,000 fr. Niște hoți dibaci furaseră acele broderii. — *Scupcina sērbēscă* s'a deschis; regele Alesandru a cetit mesagiul prin care se arată motivele, pentru care a trebuit să se declare maioren. Apoi a depus jurāmētul pe constituție. Ministeriul ș-a dat dimisiunea, ministeriul nou s'a compus tot sub presidiul lui Dokici. — *Cuirasatul englez «Victoria»* s'a cufundat în apropiere de Tripoli din Siria, în urma unei ciocniri cu cuirasatul «Camperdown»; amiralul Tryon, comandantul escadrei din Mediterană, care se află pe bordul Victoriei, a perit împreună cu 400 ômeni. — *Regele Serbiei*, după închiderea scupcinei se va duce la Constantinopol să facă vizită sultanului. — *14 dame engleze* ș'au hotărît să trecă cu biciclul marin, pasul de Calais. Ele sūnt întovărășite de un vapor, pentru un cas de nenorocire. Cățiva lordi bogăți au pariat în total pe o sumă de 200,000 de fr. pentru reușita sēu nereușita acestei întreprinderi îndrāsnețe.

Complot în contra sultanului. De o vreme încōce la curtea sultanului domneșce o emoțiune seriōsă, din cauză, că mai multe persōne, între cari 2 sergenți de pompieri, au fost arestați subit și esilați, fiind bănuîți că au conspirat în contra sultanului. Chiar și Said-pașă a fost în primejdie și de multe ori a fost chemat la palat și supus unui interogator aspru. El e probabil victima unei denunțări false. Sultanul e fōrte nervos; toți visitorii palatului sūnt supraveghiați aspru. «Secolo» din Milan publică de asemenea următōrea depeșă din Constantinopol: Au fost arestați doi sergenți de pompieri ai Curții, precum și alți impiegați acușați, că au participat la un complot în contra sultanului. La Curte domneșce cea mai mare agitație. Mulți alți funcționari suspecti sūnt prizonieri în camerele lor.

Calindarul sēptēmānei.

Dum. a 6-a după Rosaliu, Ev. dela Mateiu c. 9, gl. 5. a inv. 6.			
Diua sēpt.	Calindarul vechiu	Călınd. nou	Sōrele
Duminică	20 Prof. Metodi	2 Cerc. Mariei	4 7 8 0
Luni	21 Mart. Iulian	3 Corncleu	4 7 8 0
Mărti	22 Mart. Eusebiu	4 Uldaric	4 8 7 59
Mercuri	23 Mart. Agripina	5 Șarlota	4 9 7 59
Joi	24 (+) Nasc. St. Ioan bot.	6 Iesaia	4 10 7 58
Vineri	25 Cuv. Fevronia	7 Wilibale	4 11 7 57
Sămbătă	26 Cuv. David.	8 Chilian	4 12 7 57

A v i s.

Semestrul I încheiându-se cu nr. 26, rugăm pe toți aceia a căror abonamente espiră, să binevoiescă a le innoî de timpuriu.

Asemenea rugăm și pe aceia, cari încă nu ne-a respuns abonamentul pe acest semestru, să-l achiteze în cursul sēptēmānei viitōre.

Editura «Familiei»

Indreptare. În anunțul publicat în nr. trecut data contului-bilanț A și B, în loc de 31 dec. 1893, să se cetescă 31 dec. 1892.

UMOR ȘI SATIRĂ.

Scrisori dela sate.

Domnule redactor!

Îți mulțămesc, că mi-ai făcut cinstea să-mi dai la lumină scrisoarea ce ți-am fost trimis. Acesta me 'ndemnă să me pun iarăș la măsă, să-ți mai scriu câte-ceva de pe la noi.

S'a ținut și la noi, după cum aud că s'a făcut și aiurea, o adunare, la care ne-am adunat mulți și 'n sfârșit am hotărît, că nu vrem căsătoria civilă, nici matriculele scrise de străini și că nu primim pe jidovi între noi.

Tóte s'au hotărît cu mare insufletire, după cum avem noi românii obiceiul să facem tóte. Mai ales hotărîrea din urmă a stérnit bucurie și adunarea s'a im-prășciat strigând:

— Nu primim pe jidovi între noi!

Și cum răcniam așa, pe cât ne luá gura, numai ce vėd, că toți cu toții ne mișcăm spre birtul cel mare; căci bagsémă toți am simțit, că ar fi bine să ne udăm gâtlegiul uscat de atâta vorbire.

Cărciumarul ne-a primit ridėnd in tărnaț și ne-a ȓis:

— Știut io bine, che voi nu sinteți minioși pe mine. Nu vreti se cunoșteți legea mea, — *dar beutura mea o primiți.*

Vorbele lui Ițic m'au supėrat grozav și m'am in-tors cătră casă.

Mergėnd pe drum, mi-am ȓis:

— Óre n'ar fi fost mai bine, să fim hotărît, că primim pe jidovi, dar beutura lor nu ne mai trebuie?! Dar ce să faci? Tot mințea românului din urmă.

GURA SATULUI

Așă-i moda.

Nevestica-și plictiseșce
Biet, bărbatul amărît
De necasuri până 'n gât,
Și cu moda-l zăpăceșce...

Ba să-i cumpere costume,
Rochii fețe fel de fel,
Și el, bietul, vai de el
Se gândeșce s'o ia 'n lume!

Ba să ia o pălărie
Cum de modă e acum,
Că altfel cu el pe drum
Nu mai vré ca să mai vie.

Ba să-i ia manuși glase,
Și ciorapi de fildicos,
Cum la modă aȓi a scos,
Modă, ȓis à la franse.

Ba să-i ia o pelerină
Cu trei cercuri impregiur,
Ca să n'aibă vr'un cusur
Când vor merge 'n vre-o grădină.

Și să-i ia și-o umbreluță
De dantele ama i
Sėu de față huzai,
C'așă-i moda aȓi, drăguță.

Și complectă ca să fie,
Să-i mai ia un evantai
De atlas și chiar de fai,
C'așă-i moda, lumea șcie...

Și să-i ia ca ea să fie
Jună damă de bonton,
Ochelari sėu un lornion
Pentru teatru, sindrofie.

C'așă-i moda, n'ai ce face,
Nevestica s'o găteșci,
Iar tu 'ntr'una să-ți cārpeșci
Pantalonii... să ai pace!...

Că altfel bucluc și pace!
Dai de dracul ȓe uscat,
Vai, sărace de bărbat
Fii de modă, n'ai ce face!...

NICODEM.

Hodorosc și Trosc

Hodorosc. Unde ai fost a-
iăta vreme, de nu ne-am
mai vėdut?

Trosc. Am adormit și eu
ca denumirea mitropolii
din Blaș.

Hodorosc. Iar spune-mi,
ce va să ȓică vorba aia:
«Inchisóre de stat».

Trosc. Nu știu. Întrėbă
pe ȓiarșii románi.

Hodorosc. Ce fel de ȓiare
se cetesc in satul vost?

Trosc. Popa abonėză nem-
teșci, notarășul ungureșci,
dascăul primeșce româneșci
— in cinste.

Mitropolit rusneac la Blaș.

O fóie maghiară propune ca guvernul să numėscă
la Blaș un mitropolit rusneac.

Nu șcim decă rusneacii au preoți de aceia, de cari
s'ar despărți fără părere de reu; dar putem constatá,
că noi românii ne-am scăpá bucuros de cãțiva, să-i facă
chiar și mitropoliți — la rusneaci!

O șcire culturală.

Afiăm tocmai in momentul d'a pune fóia nóstră
sub presă, că la Cluș se va inființá o nouă inchisóre de stat

Proprietar, redactor respundător și editor: IOSIF VULCAN.

CU TIPARIUL LUI IOSIF LÁNG & COMP. ORADEA-MARE.